

P A R E I D O L I A / Π Α Π Ε Ι Δ Ω Λ Ι Α

Έκθαμβος και με αφυπνισμένη περιέργεια τόλμησα να ρωτώ αδιακρίτως, χρησιμοποιώντας γι' αυτό το ίδιο μέσο, όλα τα είδη υλών που μπορούσαν να βρεθούν στο οπτικό μου πεδίο: τα φύλλα και τις νευρώσεις τους, τα ξέφτια στις άκρες μιας πάνινης τσάντας, τις πινελιές πάνω σ' ένα «μοντέρνο» ζωγραφικό έργο, μια κλωστή που ξετυλίχτηκε από την κουβαρίστρα κτλ, κτλ. Τα μάτια μου είδαν, τότε, κεφάλια ανθρώπινα, ζώα διάφορα, μια μάχη που τελειώνει με φιλί (η μνηστή του ανέμου), βράχους, τη σφίγγα στον στάβλο της, μικρά τραπεζάκια γύρω απ' τη γη, την παλέτα του Καίσαρα, φεύτικες καταστάσεις/θέσεις, ένα σάλι με λουλούδια πάχνης, τις πάμπας...

Max Ernst, Cahiers d'art, 1937

Αν κάτι δεν είναι ορατό, δεν υπάρχει, μια “meta” δήλωση αποτέλεσμα του διαρκούς αιτήματος της υπερέκθεσης του εαυτού. Αν δεν φαίνομαι, δεν υπάρχω. Τι συμβαίνει, όμως, στην αντίθετη περίπτωση, όταν το ανύπαρκτο αποκτά νοητή υπόσταση και ποια είναι η πραγμάτωση αυτής της θεατής απουσίας;

Δέκα εικαστικοί προσεγγίζουν το οικείο σε όλους μας φαινόμενο της παρειδωλίας, το οπτικό σαρδάμ, τον λεκτικό εκτροχιασμό, το αίσθημα απεραντοσύνης του κόσμου που μας περιβάλλει και που φανερώνεται όταν αναγνωρίζουμε εικόνες, μορφές ή ήχους σε τυχαία πράγματα.

Απόλλωνας Γλόκας

Τα έργα της ενότητας “Liquids” προέρχονται από μια σειρά πειραματισμών στον σκοτεινό θάλαμο.

Πρόκειται για έργα που δημιουργούνται σε συνδυασμό αναλογικής, ψηφιακής και χειρονομιακής επεξεργασίας, με σκοπό να εντείνουν τον διάλογο μεταξύ του θέματος που απεικονίζεται και της τελικής του μορφής πάνω στην επιφάνεια.

Εικόνες (κάποιες περισσότερο παραστατικές και άλλες με βασικά στοιχεία) επιχειρούν να γεφυρώσουν τη συνθήκη που απεικονίζεται, με το συναίσθημα που μπορεί να προκαλείται στην επιφάνεια που θα φιλοξενηθούν και διαμορφωθούν αναλόγως. Συμβάλλοντας, έτσι, εννοιολογικά σε έναν από κοινού διάλογο, έστω κι αν δεν συμφωνούν πάντα.

Η ρόλος της επιφάνειας -πέρα από τη χρησιμότητά της, στο να φιλοξενήσει, δηλαδή, μια φωτογραφική εικόνα με τη συμβατική έννοια- κυρίως αντιμετωπίζεται στο πώς μπορεί να ενεργοποιηθεί και να αξιοποιήσει τις δυνατότητες του υλικού, μέσα από (κατά κάποιο τρόπο) γλυπτική/ανάγλυφη διαδικασία, ωστόσο η χημική επεξεργασία παραμένει ορατή στο αποτέλεσμα του έργου εκδηλώνοντας έτσι τις καταβολές του.

Γιάννης Κόκκαλης

Θέση. Το εικαστικό γεγονός λαμβάνει υπόσταση κατά την αντιληπτική διεργασία στο μυαλό του θεατή. Εκεί, βρίσκει την ολοκλήρωσή του και όχι στο εξωτερικό αντικείμενο που αποτελεί απλώς το ερέθισμα για αυτή τη διεργασία. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν κατά τη δημιουργική εξέλιξη του αντικειμένου, εφ' όσον ο δημιουργός έχει ανάγκη να επικοινωνήσει με τον θεατή, όχι απαραίτητα με αφηγηματικό ή περιγραφικό τρόπο, αλλά με την έννοια της εκκίνησης της παραπάνω διεργασίας και της, σε κάποιο βαθμό, καθοδήγησής της.

Αποτέλεσμα. Τα δύο έργα που εκτίθενται ξεκινούν και τα δύο από την παραπάνω παραδοχή προσεγγίζοντας, όμως, την εικαστική εμπειρία με διαφορετικούς τρόπους:

Στο “Αυγό με ανεμιστήρες”, εκτός από την προφανή διοχέτευση αέρα προς την επιφάνεια του νερού, με στόχο τη γλυπτική διαμόρφωσή της, εισάγεται ο παράγοντας της διάδρασης με τον θεατή: ανάλογα με την απόσταση μεταβάλλεται η ένταση του ρεύματος άρα και η ροή του αέρα, αυξομειώνοντας ταυτόχρονα και την ηχητική εμπειρία.

Στο “egg”, λόγω της διαστρωμάτωσης του υλικού, κατά την τρισδιάστατη εκτύπωση, η εικόνα της φωτεινής λέξης μεταβάλλεται κατά την κίνηση του θεατή γύρω από το αντικείμενο. Συγχρόνως, εμφανίζεται μια διαφορούμενη ανάγνωση της λέξης, μέσω της παραμόρφωσης της γραφής του δεύτερου “g”.

Πάνος Ματθαίου

“Μια κάποια ένταση”

Οι κεραμικές φιγούρες έχουν προκύψει μέσα από τη διαδικασία του σχεδιασμού κυτιοποιίας, της τέχνης που αφορά τον σχεδιασμό συσκευασιών, χάρτινου κουτιού και σακούλας, συνήθως για αντικείμενα παραγωγής.

Το ζήτημα της παραγωγής έχει απασχολήσει τον άνθρωπο, ήδη, από τις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες και είναι ένας κοινός προβληματισμός όλων των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών θεωριών του παρελθόντος και του παρόντος, ακόμα και της θρησκείας.

Ο άνθρωπος, συχνά, αποτελεί προϊόν, τόσο κατά το παρελθόν όσο και σήμερα.

Ρένα Παπασπύρου

Ο έναστρος ουρανός είναι το πρώτο πεδίο που ο ανθρώπινος νους/ψυχισμός προσπάθησε να οργανώσει φαντασιακά, και κατά συνέπεια να οικειοποιηθεί, με εικόνες. Έτσι με μια απλή νοητή σύνδεση των σημείων των άστρων μεταξύ τους, ο νυχτερινός ουρανός, σαν ατέρμον φύλλο χαρτί, γέμισε με αγαπημένα και θαυμαστά καθημερινά θεάματα, ανθρώπων, ζώων, τόπων.

Οι εκτυπώσεις από εικόνες ψηφιακά σχεδιασμένες πάνω σε σκαναρισμένη μωσαϊκή πλάκα - προέρχονται από έτοιμες εικόνες επανασχεδιασμένες στον υπολογιστή. Τα εικονογραφικά στοιχεία πάνω στα οποία βασίστηκαν οι εικόνες του έργου προέρχονται από το *Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν «Ήλιος»*, 1950-1954, και το βιβλίο των Σ. Θεοδοσίου και Μ. Δανέζη, *Τα Άστρα και οι Μύθοι τους. Εισαγωγή στην Ουρανογραφία*, Εκδόσεις Δίαυλος, Αθήνα 1998.

Ηλίας Σιφάς

Η φευγαλέα εντύπωση του αδιανόητου.
Η στιγμιαία παρεκτροπή της αντίληψης
– μέσα από τα περιθώρια του ορατού
– στα όρια του οράματος.

Προσεγγίζοντας το φως ως ένα πλαστικό σώμα με ψυχολογικό φορτίο, επιχειρώ να ορίσω με γλυπτικούς όρους τη συνθήκη απ' όπου αναλογίες και αντικείμενα μπορούν να μετουσιωθούν σε γεγονότα που μεταγράφουν το φως σε σκέψη και συναίσθηση. Σε μια γεωμετρία του χάους και της συνάφειας· ανάμεσα στον φυσικό χώρο και τις αντιληπτικές συχνότητες του νου.

Γωγώ Σμίλη

Παρά το ότι η μνήμη ενός τραύματος έχει ξεθωριάσει, εκείνο συνεχίζει να αναδύεται στην επιφάνεια.

Κωνσταντίνος Σωτηρίου

Το δαχτυλίδι της παγκόσμιας κυριαρχίας παρουσιάζεται σαν εργαλείο παρατήρησης, ψηφιακής μαντείας, δεδομένων και πληροφοριών, που απομονώνει τη γλώσσα και τη μνήμη και την επαναφέρει, συρράφοντάς την, ως ένα πολυσυλλεκτικό γλωσσικό μοντέλο.

Η εγκατάσταση εστιάζει σε πολλαπλούς παραλληλισμούς, με τη γεωγραφική τάξη για την αποκόμιση ύλης και το όριο όπως διαμορφώνονται και ανιχνεύονται μεταξύ κοινωνικών ομάδων. Στην επιφάνεια της, αποτυπώνονται και χαράζονται τα πλωτά γράμματα ενός προτεινόμενου ενιαίου θαλάσσιου πολεοδομικού ιστού.

Το έργο “The ring” είναι το αποτέλεσμα της διακόμανσης του μεγέθους των γλωσσών του κόσμου που δεν διαθέτουν, πλέον, ομιλητές, παρά μόνο τα μέλη των γραμμάτων τους.

Ερατώ Ταγαρίδη

Ως παρειδωλία ορίζεται το ψυχικό φαινόμενο κατά το οποίο ένα γενικό και ασαφές εξωτερικό ερέθισμα εκλαμβάνεται ως ευκρινές και πλήρως αναγνωρίσιμο. Οι εικόνες που προβάλλουν είναι, συχνά, πιο ισχυρές από αυτές που «πραγματικά είναι».

Στο πλαίσιο της έκθεσης Pareidolia εξετάζω την οπτική αντίληψη ως μηχανισμό πρόσληψης του κόσμου, σύμφωνα με τα υπάρχοντα νοητικά σχήματα. Η οπτική αντίληψη διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο και αυτό συμβαίνει διότι δεν βλέπουμε με τα μάτια αλλά με τον νου. Η διαδικασία της οπτικής αντίληψης δεν καταγράφει, απλώς, τα εξωτερικά ερεθίσματα αλλά τα ερμηνεύει, δηλαδή, τα μεταμορφώνει. Η διερεύνηση δεν επικεντρώνεται τόσο στην ικανοποίηση, που αντλείται μέσα από την ταύτιση ή αποταύτιση και την ανάγκη του ανθρώπου να εντάσσει το άγνωστο στα δεδομένα της εμπειρίας, όσο στην παραδοχή ότι τα νοητικά σχήματα που χρησιμοποιούμε είναι ιστορικά προϊόντα. Τα νοητικά σχήματα δεν είναι παγιωμένα στον χρόνο. Συγκρίνονται, συνεχώς, με την ιστορία, η οποία εξελίσσεται στον χρόνο και αποδεικνύονται ανεπαρκή. Οι άνθρωποι δεν αντιλαμβάνονται τον κόσμο τους και την εποχή τους ως ένα κομμάτι της ιστορίας που μεταβάλλεται αλλά σαν τον κόσμο «όπως θα είναι πάντα».

Μέσα από τη χρήση ηλεκτρολογικών ή υδραυλικών υλικών και συσκευασιών, επιδιώκεται ένα «οπτικό σαρδάμ» και η απελευθέρωση της δυναμικής, που απορρέει μέσα από την αλλαγή χρήσης των υλικών αυτών. Ο νους καθοδηγείται, σκοπίμως, σε ημιαναγνωρίσιμες οπτικές αναφορές. Σε κατασκευαστικό επίπεδο, διερευνώνται οι δυνατότητες συναρμογής των υλικών μόνο με μηχανικούς τρόπους, χωρίς τη χρήση χημικών συγκολλητικών ουσιών. Πράγμα που λειτουργεί, δεσμευτικά, ως αυτοϋπαγορευμένη οδηγία. Η μονοχρωμία είναι άλλη μία τέτοια οδηγία.

Εύα Τσαγκαράκη

ΩΡΑΙΑ ΕΙΝΑΙ!
ΠΕΣ ΜΟΥ ΟΜΩΣ ΣΕ
ΤΙ ΧΡΗΣΙΜΕΥΕΙ ΜΙΑ
ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΕΝΙΡ;

ΣΙ ΤΙΠΟΥΤΑ. ΟΥΜΟΥΣ Η ΓΗ ΙΔΩ ΔΕΝ ΙΝΙ
ΚΑΛΗ, ΛΙΕΝΕ ΠΟΥΣ ΜΟΝΟΥ ΤΑ ΧΑΛΙΚΙΑ ΦΥΤΡΩ-
ΝΟΥΝ. ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΛΟΙΠΟΝ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΟΥΜΙ
ΠΟΥΣ ΔΕΝ ΠΡΟΥΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΘΡΥΛΟΥ!*

*ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ
ΠΟΛΛΕΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΕΙΣ
ΓΙ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΞΗΓΗΣΗ

René Goscinny

Γιάννης Χειμωνάκης

Στην αρχή βλέπω πολλά πράγματα που χορεύουν σαν μετά-εικόνες στον αμφιβληστροειδή, ύστερα όλα αρχίζουν να συνδέονται. Προοδευτικά, τα αντικείμενα αποκόβονται από περιοχές θαμμένες μέσα στο μυαλό και διαμορφώνονται έξω από το σώμα, μέχρις ότου μεταμορφωθούν σε οτιδήποτε.

Στη συνθήκη του εργαστηρίου, η παραγωγή του έργου εξελίσσεται στο μεταίχμιο μεταξύ γνώσης και άγνοιας του τελικού αποτελέσματος, μεταξύ διακινδύνευσης και επινόησης. Αυτή η περιπέτεια της κατασκευής ξεκινά από τη στιγμή που το αρχικό αντικείμενο αποσπάται από τον τόπο και τον χρόνο όπου βιώθηκε και σχετίζεται με ένα είδος απόλαυσης που αναζητώ στον συσχετισμό της κοινοτοπίας του απορρίμματος, με δυναμικές που δεν είχαν ληφθεί υπόψη πρωτότερα, μέχρι το αντικείμενο-υλικό να μετατραπεί σε αισθητικό αντικείμενο.

Η σειρά έργων “Single line sculptures” ξεκινά με την επεξεργασία και διαμόρφωση ξεχωριστών κομματιών ξύλου που προέρχονται από παλιά δρύινα πατώματα διαμερισμάτων. Αρχικά, τα κομμάτια των ξύλων αποχαρακτηρίζονται από τα σημάδια οποιασδήποτε πρότερης χρήσης και διαμορφώνονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να χάσουν το τετραγωνισμένο σχήμα τους. Στη συνέχεια της κατεργασίας του υλικού, ακολουθώ διαφορετικές παραδοσιακές πρακτικές, μέχρι τη σχηματοποίηση του έργου.

Η κατασκευαστική διαδικασία αναφέρεται σε πρακτικές χειρωναξίας, καθώς και στην προσωπική διάσταση της εργασίας, σε σύνδεση με το ανθρώπινο σώμα ως εργαλείο και κλίμακα. Σε αντιστοιχία με αυτό, το έργο, ως ελάχιστη αναγκαία δομή, συμπυκνώνεται σε μια γραμμή στον χώρο, σαν τοτεμικό αντικείμενο ή σαν σώμα.

T
A
L
C
S
T
U
D
I
O